

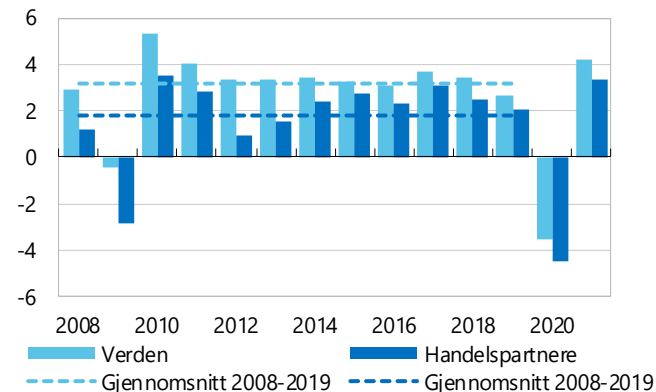
1	Internasjonal økonomi	2
2	Konjunktursituasjonen i Norge	2
3	Arbeidsmarkedet	4
4	Produktivitet, valuta og bytteforhold	5
5	Konkurranssevne og lønnsutvikling	5
6	AFP	8
7	Gjennomføring av lønnsoppgjøret 2021	9

1 Internasjonal økonomi

Koronapandemi, smitteverntiltak og nedstengt økonomisk aktivitet preget store deler av 2020, og gjorde året til et unntaksår. BNP-fallet hos Norges handelspartnere anslås nå til 4,5 prosent, som er det største i nyere tid. Vaksineringsprogrammet er nå igangsatt. Vaksineringsprogrammene gir håp om at brorparten av smitteverntiltakene kan avvikles frem mot sommeren, men det er fortsatt betydelig usikkerhet knyttet til pandemiens videre utvikling. Blant annet takket være såkalt oppdemmet etterspørsel (utsatt forbruk), er det ventet at både BNP og importen hos våre handelspartnere vil ta seg opp utover høsten, og nå førkrisenivået i fjerde kvartal i år. For 2021 som helhet anslås en vekst på nærmere 4 prosent.

Økonomisk vekst

BNP-vekst i prosent år/år

Kilde: TBU februar 2021/NHO

2 Konjunktursituasjonen i Norge

Koronapandemien og nedstengingen av økonomisk virksomhet i 2020 har gitt et større økonomisk tilbakeslag enn noen annen krise i nyere tid. Nedgangen skiller seg fra tidligere konjunkturrelle tilbakeslag og finansielle kriser ved at deler av det økonomiske livet er blitt innstilt etter råd eller pålegg fra helsemyndighetene, eller fordi befolkningen søker å verne seg mot sykdom. Spesielt i arbeidsmarkedet har utslagene vært betydelige.

BNP Fastlands-Norge falt 10,5 prosent fra februar til april, men aktiviteten har siden tatt seg opp. I 2020 falt BNP Fastlands-Norge med 2,5 prosent, ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall. Dette er den dypeste nedgangen SSB har målt i ett enkelt år. Flere tjenestetæring er spesielt hardt rammet.

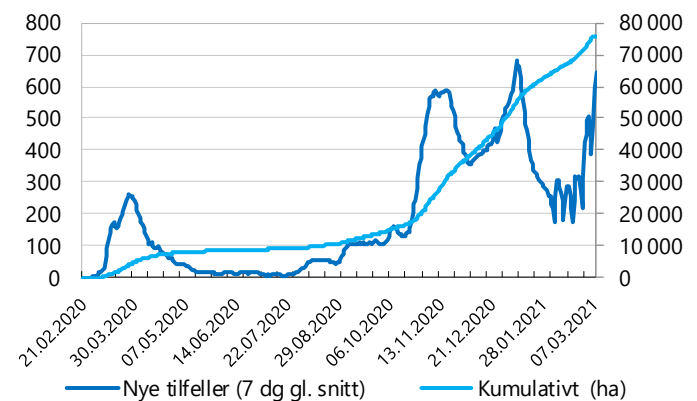
Pandemien preger økonomien

Etter at det første koronatilfellet i Norge ble registrert sent i februar, økte antall smittede i mars. Stor usikkerhet knyttet til dødeligheten og spredning

medførte at regjeringen 12. mars 2020 innførte de sterkeste og mest inngripende tiltakene i fredstid. Den første smittebølgen nådde en topp 24. mars, se figur, og smittetallene falt frem mot sommeren. I oktober økte antall nye daglige smittetilfeller kraftig, og markerte starten på den andre smittebølgen. Regjeringen innførte da nye tiltak, og også reglene for arbeidsinnvandring og karanteneplikt strammet inn. Smitteverntiltakene ble trappet opp i begynnelsen av januar i år som følge av at smittetrykket økte. Etter jul har et mutert og mer smittomt koronavirus ført til lokale strenge tiltak. Innreisereglene for utlendinger ble strammet ytterligere inn.

Antall meldte covid-19-tilfeller

Etter prøvetakingsdato

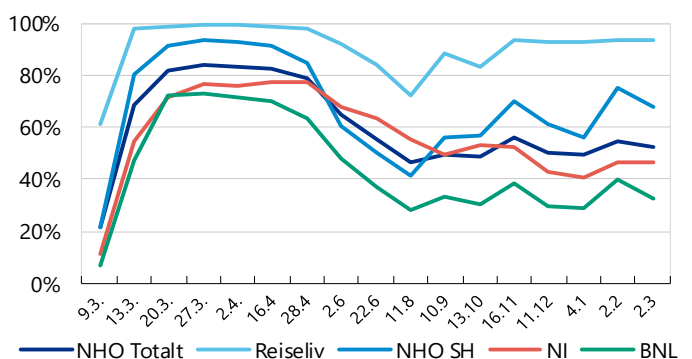

Kilde: TBU februar 2021/NHO

NHOs medlemsundersøkelse viser at pandemien og tiltakene traff næringslivet bredt, se figur. Likevel er det personrettet tjenesteyting, særlig reiseliv og luftfart, som er hardest rammet. Etter en bedring utover våren og sommeren i fjor, bidro en ny smittebølge og nye smitteverntiltak i fjor høst til en økende andel bedrifter som meldte om etterspørselssvikt. Særlig gjaldt dette i reiseliv og deler av annen tjenesteyting. På terskelen av lønnsoppgjøret er norsk økonomi og næringsliv fortsatt sterkt preget av pandemien.

Lavere etterspørsel siste fire uker

Prosent som svarer "ja"

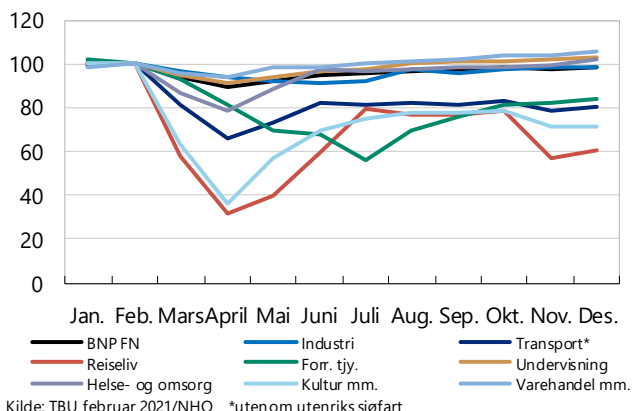
*Tallene er uvektede og ikke sesongjusterte.
Kilde: NHOs medlemsundersøkelse

I uke 10 i år svarte hele 68 prosent av bedriftene i NHO Service og handel at de hadde merket lavere etterspørsel siste fire uker, i enkelte tjenestebansjer er svarandelen enda høyere. I reiseliv var tilsvarende svarandel 94 prosent. Pandemien vil dermed prege den økonomiske aktiviteten, og særlig i tjenestene, merkbart både i 2020 og 2021.

Fallet i BNP Fastlands-Norge bekrefter tilbakemeldingene fra NHOs medlemsbedrifter. Det største fallet har kommet i næringer der smittevernhensyn har ført til innstilling av aktivitet. I reiseliv falt aktiviteten fra februar til desember i fjor med rundt 40 prosent, mens kulturnæringen falt med knappe 30 prosent. Det var også en kraftig nedgang i transporttjenester utenom utenriks sjøfart. Også innen forretningsmessig tjenesteyting har det vært nedgang som følge av redusert aktivitet i andre næringer, fra husholdninger og fra utlandet.

Bruttoprodukt etter næring 2020

Sesj. volumindekser. Februar 2020 = 100

Samlet falt industriproduksjonen med 2,5 prosent i 2020. Mens verftsindustrien falt med 9,2 prosent økte aktiviteten innen trelast- og trevareindustrien med 2,8 prosent i 2020.

Nedstengningen i mars i fjor rammet husholdningenes etterspørsel hardt, og konsumet falt samlet sett med nærmere 8 prosent fra 2019 til 2020. Mens tjenestekonsumet falt kraftig i mars og april, og bare delvis har hentet seg inn igjen, var varekonsumet allerede i mai over nivået før utbruddet av koronapandemien. Ettersom husholdningenes inntekter vokste i fjor, ble forbruksfallet motsvart av høyere sparing. Når smitteverntiltakene gradvis fjernes, vil den økte sparingen kunne omsettes i økt forbruk, og en vridning vekk fra varer og tilbake til tjenester. Prognosene peker mot en forbruksvekst på solide 7 prosent i år.

Krisen er møtt med kraftige økonomiske tiltak. Fra 2019 til 2020 økte oljepengebruken tilsvarende 4,5

prosent av trend-BNP for Fastlands-Norge (budsjettimpulsen). I år anslås oljepengebruken å ligge 3 prosentenheter over 2019-nivået. Samlet over de to årene utgjør merbruken av oljepenger for å motvirke konsekvensene av pandemien anslagsvis 240 mrd. kroner. Det inkluderer blant annet utgifter til redusert lønnsplikt til bedrifter ved permitteringer, midlertidige skatte- og avgiftslettelser, kompensasjonsordningen for bedrifter med stor omsetningssvikt og tiltak overfor luftfartssektoren. Mange av støttetiltakene er varslet avvirket i løpet av året.

Pandemien medførte lavere energietterspørsel og et kraftig fall i oljeprisen. Mange oljeselskaper varslet i fjor vår om betydelige investeringskutt. Stortinget vedtok derfor en skatteomlegging som skulle motvirke noe av dette, og prognosene anslår nå at investeringsnedgangen i år blir om lag 7 prosent. Dermed vil hjemmemarkedet også bli mindre for norsk leverandørindustri.

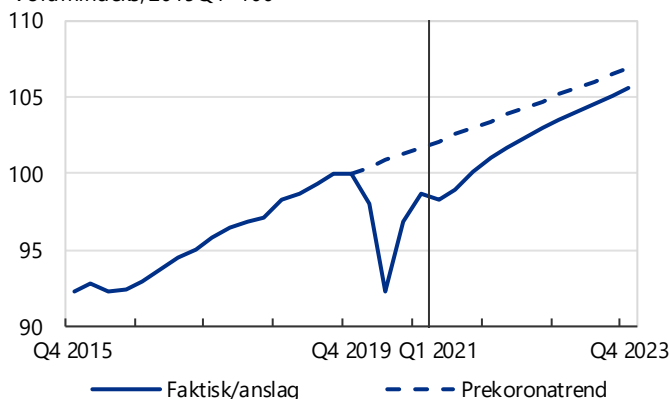
Styrringsrenten ble satt til null i fjor vår. Norges Bank har varslet at renten vil holdes på dette nivået ut året. Lav rente gjør det lettere for både husholdninger og næringsliv å betjene gjeld, og stimulerer boligetterterspørsel og -investeringer.

Det er ventet at andre etterspørselskomponenter som offentlig konsum, boliginvesteringer og eksport av tradisjonelle varer vil bidra positivt til norsk økonomi i 2021.

Tilsvarende vil den økonomiske utviklingen gjennom resten av året være nært knyttet til den videre utvikling i antall smittetilfeller og vaksinerings og dermed også av innretningen av smitteverntiltakene. Alt dette er beheftet med betydelig usikkerhet. I FHI's nøkterne scenario er helsepersonell og personer i risikogrupperne i all hovedsak vaksinert før sommerferien, i FHI's optimistiske scenario gjelder dette også store deler av den øvrige voksne befolkning. I så fall vil det bidra til å løfte Fastlands-BNP, spesielt i andre halvdel av 2021. Men det understrekes at dette vendepunktet vil kunne komme både før og etter. Prognosene antyder en vekst på nærmere 4 prosent i Fastlands-BNP i 2021, slik at aktiviteten vil være tilbake på førkrisenivå ved årsskiftet.

Fastlands-Norge: BNP

Volumindeks, 2019Q4=100

Kilde: Refinitiv Datastream / Norwegian Aggregate Model (NAM) / NHO

Økonomien vil imidlertid da fortsatt ikke ha gjeninnhentet førkrisetrenden, *se figur*, som illustrerer at pandemien vil ha påført økonomien et stort, og trolig varig tap. I hvert fall ut neste år vil økonomien ventelig være preget av ledige ressurser, blant annet arbeidsledighet over førkrisenivået.

Tabell Anslag på makroøkonomiske hovedstørrelser

Prosentvis endring år/år	2021					
	2020	SSB	FIN	NB	NHO	Snitt
Konsum i husholdningene	-7,6	8,1	7,8	5,9	5,3	6,8
Konsum i offentlig forvaltning	1,7	1,9	1,1	..	2,8	1,9
Bruttoinvestering i fast realkapital	-3,9	0,5	1,0	..	1,4	1,0
- Utvinning og rørtransport	-4,9	-6,0	-11,5	-6,0	-5,0	-7,1
- Fastlandsnæringer	-6,3	1,6	5,4	-6,3	-0,5	0,1
- Boliger	-4,0	1,0	4,9	4,7	4,9	3,9
- Offentlig forvaltning	-0,3	1,1	1,1	..	6,0	2,7
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	-4,7	4,7	5,7	3,7	4,0	4,5
Eksport i alt	-0,9	6,5	4,3	..	3,9	4,9
Tradisjonelle varer	-2,3	3,2	3,5	3,8*	5,3	4,0
Import i alt	-12,2	6,3	4,7	5,1	5,6	5,4
Bruttonasjonalprodukt	-0,8	4,4	4,5	4,0	3,4	4,1
BNP Fastlands-Norge	-2,5	3,7	4,4	3,7**	3,2	3,8
Sysselsatte personer	-1,3	0,7	0,6	0,3	0,5	0,5
Arbeidsledighet (AKU), nivå	4,6	4,5	4,4	3,2***	4,6	4,5

* Inkludert reisetraffikk og andre tjenester, *** Registrert redighetsrate

** Anslag basert på virkedagsjusterte tall. Det er like mange virkedager i 20 og 21

Kilde: SSB (Konjunkturtenender 2020/4), FIN (Nasjonalbudsjettet 2021),

NB (Norges Bank, PPR 4/2020) og NHO (ØO 1/2021)

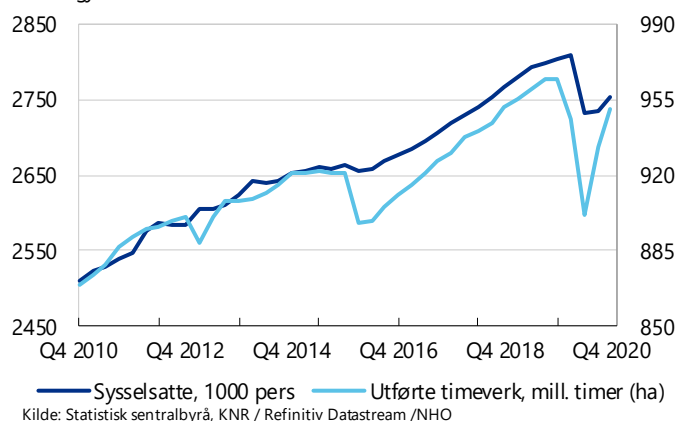
3 Arbeidsmarkedet

Aktivitetssvikten reduserte også sysselsettingen, men mye mer målt i timeverk enn i personer (ansatte), *se figur*. Timeverkene falt i fjor med 2,2 prosent, mens antall sysselsatte personer falt med 1,3 prosent. Dette skyldes både at antall utførte timeverk bortfaller umiddelbart ved permittering, men også utstrakt bruk av delvis permittering. Permitterte blir imidlertid regnet som sysselsatte i inntil

tre måneder i nasjonalregnskapet. Prognosene antyder 0,5 prosent flere sysselsatte i år.

Sysselsatte og utførte timeverk

Sesongjustert

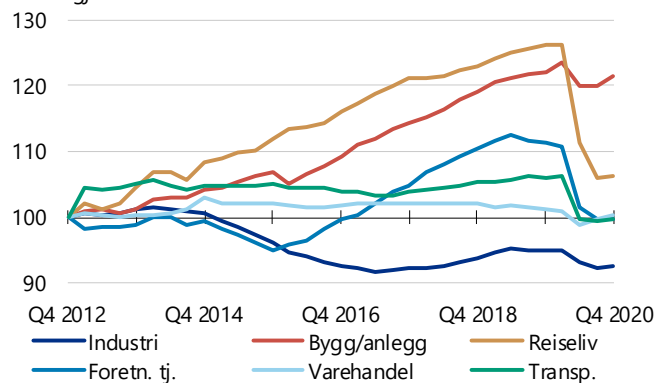

Kilde: Statistisk sentralbyrå, KNR / Refinitiv Datastream / NHO

Aktivitetssvikten i næringslivet preger også sysselsettingsbildet, og spesielt innen reiseliv har utslagene vært store. Samlet sett for industrien har sysselsettingen økt jevnt siden 2017, men falt fra andre kvartal som følge av redusert etterspørsel og ordretilgang fra utlandet. Innenfor bygg og anlegg og forretningsmessig tjenesteyting har sysselsettingen økt jevnt siden 2016, men med en nedgang i andre kvartal i fjor.

Norge: Sysselsatte

Sesongjustert. t-8=100

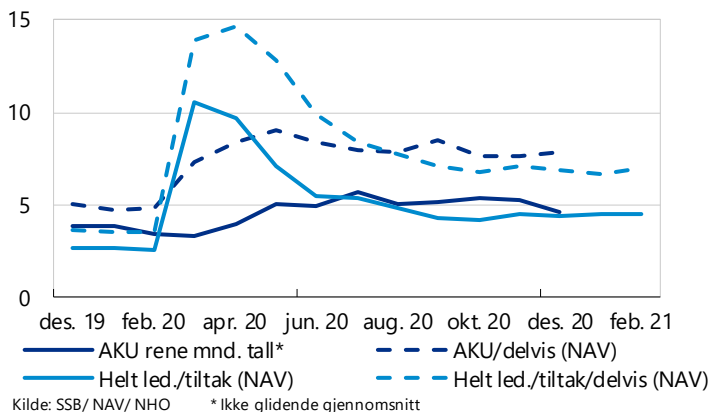
Kilde: Statistisk sentralbyrå, KNR / Refinitiv Datastream / NHO

Nedstengingen i mars i fjor førte til en økning i ledigheten uten sidestykke i nyere tid. I løpet av få uker ble antall registrert som helt eller delvis arbeidssøkere hos NAV firedoblet, til over 400 000 personer på det meste. Etter en halvering frem mot august, har ledigheten siden da ligget relativt stabilt på rundt 7 prosent av arbeidsstyrken. For yrker innen reiseliv og transport har arbeidsledigheten forblitt høy, og 9. mars var nærmere 24 prosent av arbeidsstyrken registrert som helt eller delvis arbeidssøkere i disse yrkesgruppene. Til sammen er nå 206 000 registrert som arbeidssøkere. Av disse var 74 000 personer helt eller delvis permittert. Rundt

halvparten av disse har vært permittert sammenhengende siden mars/april i fjor. For å hindre at mange nå blir sagt opp som følge av at permitteringsperioden nærmet seg utløp, har Stortinget besluttet å utvide ordningen frem til 1. oktober.

Arbeidsledige

Pst. arbeidsstyrken 15-74 år.

4 Produktivitet, valuta og bytteforhold

Utsikter for kronkursen

Kronen¹ svekket seg med 8 prosent i 2020. Noe av kronesvekkelsen i fjor er imidlertid reversert de siste månedene, og det er usikkerhet knyttet til hvordan kronkursen vil utvikle seg i 2021. Både sentralbanken og SSB anslo i sine siste prognoser at kronen som gjennomsnitt vil styrke seg noe i 2021. Kronen har frem til 9. mars styrket seg med 3,7 prosent mot årsgjennomsnittet 2020.

Produktivitetsvekst og bytteforhold

Avdempingen av produktivitetsveksten de siste årene bekymrer. På lang sikt må reallønnsutviklingen i norsk økonomi følge produktivitetsutviklingen. Dette følger også av frontfagsmodellen. Høy nominell lønnsvekst uten bakgrunn i tilsvarende produktivitetsvekst slår i all hovedsak ut i høyere inflasjon og økt arbeidsledighet på lengre sikt, og ikke i høyere reallønnsvekst. Produktiviteten i industrien, målt ved bruttoprodukt per timeverk, falt med 0,3 prosent i 2020. Prisene på industriens bruttoprodukt steg med 3,8 prosent. I perioden 2010-2019 var den gjennomsnittlige årlige produktivitetsveksten i industrien på 1,8 prosent, 1 prosentpoeng lavere enn hos handelspartnerne.

De to siste årene har bytteforholdet svekket seg. Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall falt eksportprisene på tradisjonelle varer (varer utenom olje og

gass) i fjor med 3,5 prosent. Det er første år siden 2012 med nedgang i eksportprisene på tradisjonelle varer. Dette bidro til at bytteforholdet for tradisjonelle varer gikk ned med 7,3 prosent. SSB anslår at dette bytteforhold vil forbedres med om lag 1½ prosent i 2021.

5 Konkurranssevne og lønnsutvikling

En tilstrekkelig størrelse på konkurranseutsatt sektor er nødvendig for en balansert økonomisk utvikling. Konkurranssevnen må støtte opp under dette slik at bedrifter finner det attraktivt å drive virksomhet i Norge. Et lands konkurransevne uttrykker evnen til å opprettholde en rimelig balanse i utenriksøkonomien over tid, samtidig som en har full og effektiv ressursutnyttelse og en akseptabel inntektsfordeling.

Det må skilles mellom konkurransevnen for enkelt-næringer og for Norge som helhet. Konkurranssevnen for en næring beror på næringens lønnsomhet og dens evne til å avlønne innsatsfaktorene. En lønnsom næring må både kunne hevde seg i konkurranse med utenlandske bedrifter på produktmarkedene, og med andre norske næringer i faktormarkedene, herunder arbeidsmarkedet. En økonomi i vekst og med en høy omstillingsgrad vil være kjennetegnet av ulik utvikling i konkurransevnen for de enkelte næringene.

Norges konkurransevne avhenger blant annet av utviklingen i produktivitet, lønnskostnader, produsentpriser og valutakurser relativt til våre handelspartnere.

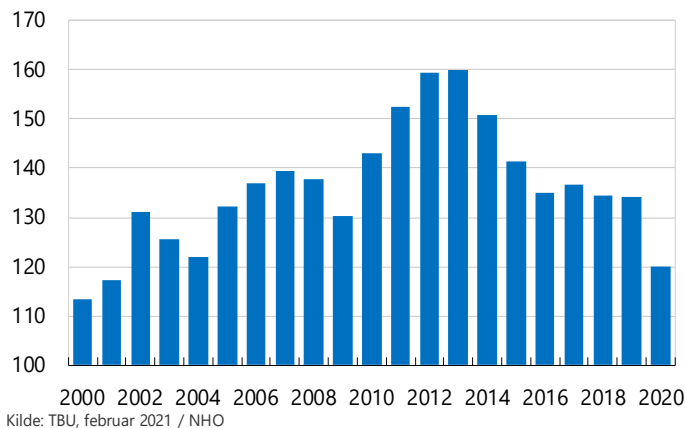
Bedret konkurransevne

Den kostnadmessige konkurransevnen til norsk industri ble bedret med 9,6 prosent i fjor, hovedsakelig fordi den handelsveide kronkursen ble svekket. I tillegg var timelønnskostnadsveksten lavere i Norge enn anslått hos våre handelspartnere. Forskjellen i timelønnskostnadsnivå mellom Norge og industrien hos handelspartnere i EU falt til 20 prosent i fjor, *se figur*, som er det laveste siden 2001. Nivåforskjeller avhenger av hvilke land som inngår i sammenlikningen. At timelønnskostnadene er høyere i norsk industri enn i industrien hos våre handelspartnere, reflekterer norsk økonomis høye produktivitet og inntektsnivå.

¹ Målt ved konkurransekursindeksen, KKI

Lønnskostnader per timeverk i industrien

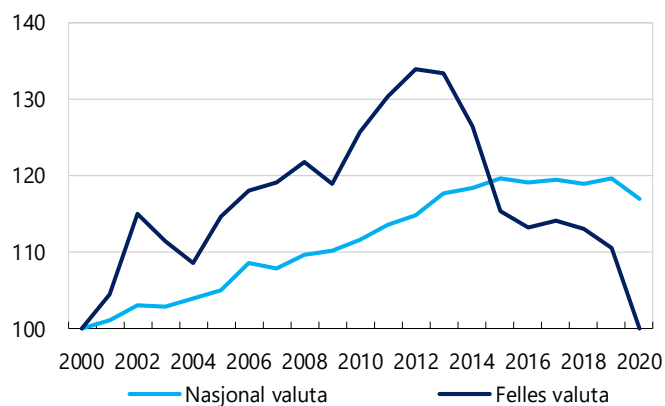
Norges handelspartnere i EU = 100, felles valuta

Kronens betydning for forbedringen i konkurransevnen er tydelig når vi ser på veksten i lønnskostnadene per timeverk målt i nasjonal og felles valuta, se figur. Lønnskostnadsveksten var i fjor lavere enn det foreløpige tall hos våre handelspartnere viser. Her inngår alle handelspartnere, også de utenfor EU. Den handelsveide kronekursen² ble i tillegg svekket med vel 8 prosent i 2020. Samlet er kronen svekket med nærmere 33 prosent siden 2013, før oljenedturen, og har dermed gitt et betydelig bidrag til styrket konkurransevne. Frem til 9. mars i år har imidlertid kronen som nevnt styrket seg med 3,7 prosent mot årsgjennomsnittet 2020, og reversert noe av fjorårets konkurransevneforbedring.

Timelønnskostnader i industrien

Norge/handelspartnere, indeks 2000 = 100

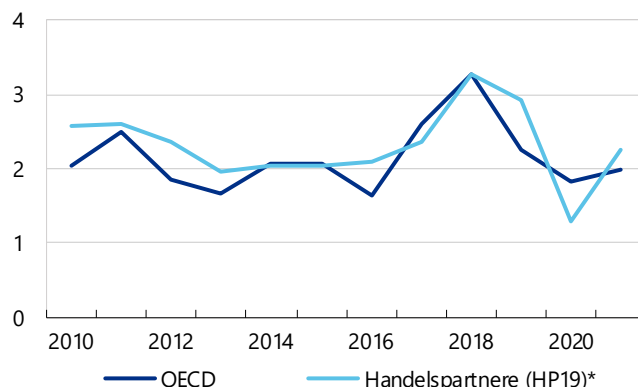
For å få til omstilling og skape et godt grunnlag for fremtidig næringsvirksomhet og arbeidsplasser i Norge, er det viktig å ha god konkurransevne. Lønnsdannelsen har et ansvar også for dette, og slik bidra til å sikre bedrifter og arbeidsplasser. Noe av kronesvekkelsen er reversert de siste månedene, og SSBs og Norges Banks prognoser tyder på en viss

² Den handelsveide kronekursindeksen, KKI/TWI.

styrking fremover. OECD anslår veksten i lønnskostnadene per sysselsatt hos våre handelspartnere³ til 2,2 prosent i 2021, se figur.

Lønnskostnader per ansatt

Hele økonomien. Prosentvis endring år/år

Dette er et anslag som generelt er beheftet med stor usikkerhet. I tillegg kan de også være påvirket av større sammensetningseffekter enn vanlig, ved at sysselsettingen i næringer med lavt lønnsnivå i størst grad er påvirket av pandemien.

Bedret lønnsomhet i industrien samlet

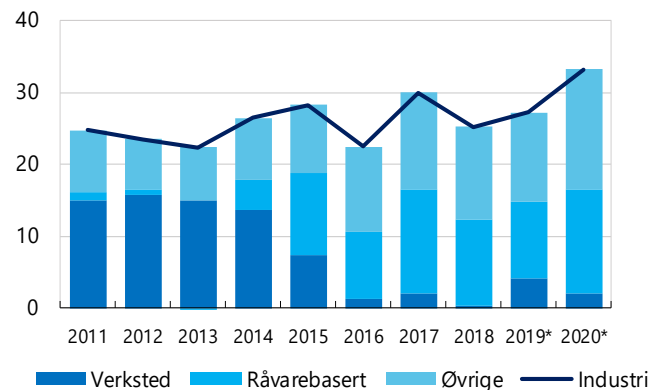
Når fordelingen av verdiskapingen mellom eiere og arbeidstakere er stabil, indikerer det at også lønnsnivået og konkurransekraften er stabil. Etter finanskrisen økte kostnadene til lønn og det ble mindre igjen til eierne. Stabil fordeling er imidlertid ikke en tilstrekkelig betingelse for å sikre at avkastningen på kapitalen er slik at eierne vil investere og videreutvikle bedriftene i Norge.

Industriens driftsresultat økte ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall fra 27 milliarder kroner i 2019 til 33 milliarder i 2020, se figur. Resultatet ble bedret i de fleste industriområder, herunder næringsmiddelindustri, trelast og trevarer, raffinering, kjemisk og farmasøytisk industri. Unntaket var verksteds- og skipsbyggingsindustri, der resultatet ble halvert.

³ Slik de inngår i TBU's rapport (NOU 2020:8), tabell 4.4

Driftsresultat i industrien

Mrd. kroner

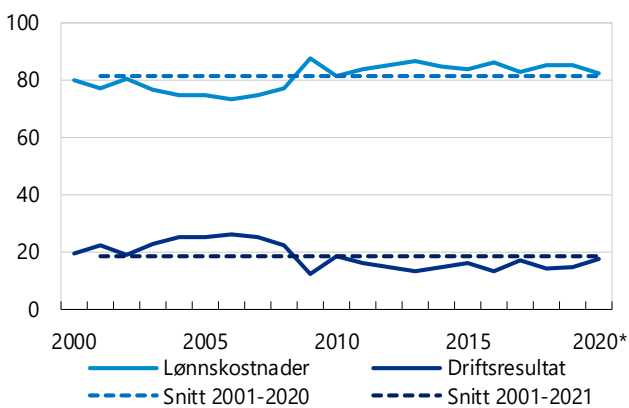

Kilde: SSB/NHO * foreløpige tall

På grunnlag av foreløpig nasjonalregnskap fra SSB er lønnskostnadene som andel av verdiskapingen⁴ i industrien samlet beregnet til 82,3 prosent i 2020, *se figur*, en nedgang på 3 prosentpoeng fra 2019. De siste 20 årene har lønnskostnadsandelen i gjennomsnitt per år vært ett prosentpoeng lavere. Fordelingen av verdiskapingen mellom arbeid og kapital i industrien har vært rimelig stabil over tid, slik frontfagsmodellen tilsier.

Lønnskostnader og driftsresultat i industrien

Andel av netto faktorinntekt

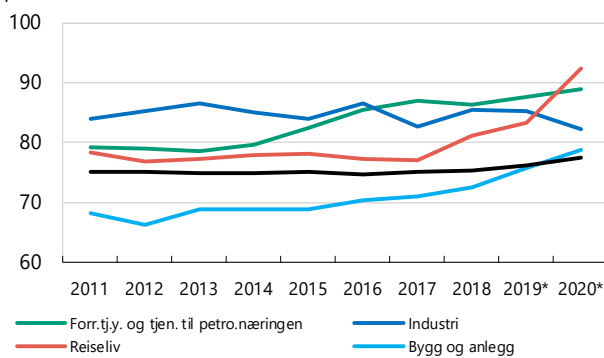
Kilde: SSB/TBU/NHO

Lønnskostnadsandelen av faktorinntekten varierer mellom næringer, blant annet som følge av ulik kapitalintensitet. Mange næringsområder utenfor industrien har fått økt lønnskostnadsandel i 2020 sammenlignet med tidligere år. Dette kan delvis begrunnes med at koronapandemien påvirket enkelte områder hardt. Samtidig har det vært en tendens til økende lønnskostnadsandel for flere næringsgrupper de siste årene, som i bygg og anlegg. Negativt

driftsresultat for tjenester tilknyttet petroleumsvirksomhet som også inkluderer oljeboring trekker opp lønnskostnadsandelen i teknisk og forretningsmessig tjenesteyting. Lønnskostnadsandelen foreløpig beregnet til 92,5 prosent i reiseliv i 2020, langt høyere enn gjennomsnittet siste tiår, *se figur*.

Lønnskostnader

I prosent av netto faktorinntekt

Kilde: SSB/NHO * Foreløpige tall

Økt lønnskostnadsandel i 2020 forklares med det store inntektsbortfallet næringen har hatt på grunn av koronanedstenging.

Lønnsvekst i 2020 høyere enn anslått

Frontfagets økonomiske ramme ble av NHO, i forståelse med LO, anslått å gi en årslønnsvekst i industrien samlet i NHO-området på 1,7 prosent i 2020. Årslønnsveksten for industrien samlet i NHO-området er av TBU foreløpig beregnet til 2¼ prosent. De store endringene i arbeidsmarkedet i 2020 har påvirket beregnet årslønn samlet og for grupper. Hvordan sammensetningseffekter kan ha påvirket tallene vil bli nærmere belyst i TBUs mars-rapport.

Årslønnsveksten for industriarbeidere er foreløpig beregnet til 2 prosent i 2020, *se figur*. Av dette bidro overhenget⁵ fra året før med 1,2 prosentpoeng, tariff tilleggene med 0,2 prosentpoeng og lønnsglidningen er foreløpig beregnet til ¾ prosentpoeng. Endringer i sammensetningen av tariffavtaleområdene påvirket ikke lønnsveksten i 2020, men uregelmessige tillegg trakk veksten ned med nærmere ½

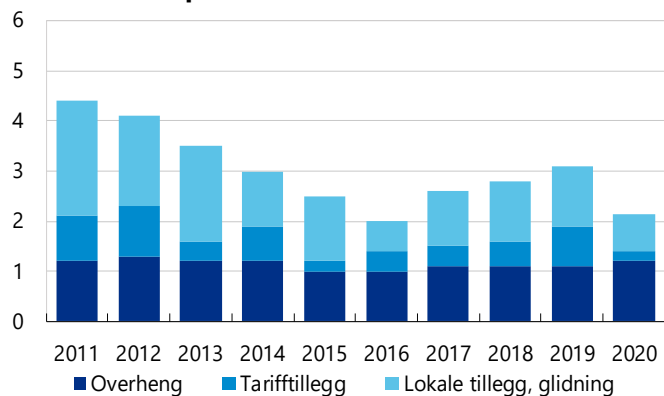
⁴ Målt ved netto faktorinntekt og ikke korrigert for selvstendige

⁵ Lønnsoverhenget beskriver hvor mye lønnsnivået ved utløpet av ett år ligger over gjennomsnittsnivået for året. Det forteller

dermed hvor stor lønnsveksten fra ett år til det neste blir dersom det ikke gis nye lønnsstillegg eller foregår strukturendringer det andre året.

prosent.

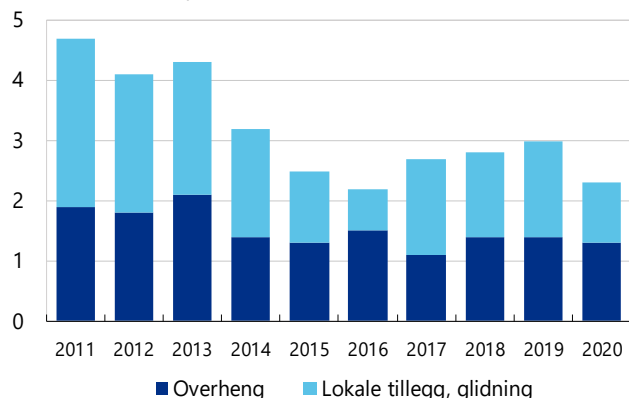
Årslønnsvekst industriarbeidere i NHO-området, prosent

Kilde: TBU feb. 2021/NHO

For industrifunksjonærer er årslønnsveksten foreløpig beregnet til 2¼ prosent i fjor, hvorav 1,3 prosentpoeng var overheng fra året før, *se figur*. Uregelmessige tillegg trakk veksten ned med nærmere ¼ prosent.

Årslønnsvekst industrifunksjonærer i NHO-området, prosent

Kilde: TBU feb. 2021/NHO

Den målte lønnsglidningen har dermed vært høyere enn det som ble lagt til grunn under forhandlingene i hovedoppgjøret 2020. Overhenget inn i 2021 er foreløpig beregnet til 1 prosent for industriarbeidere og 1½ prosent for industrifunksjonærer. For industrien i NHO-området samlet er overhenget til 2021 foreløpig beregnet til 1¼ prosent.

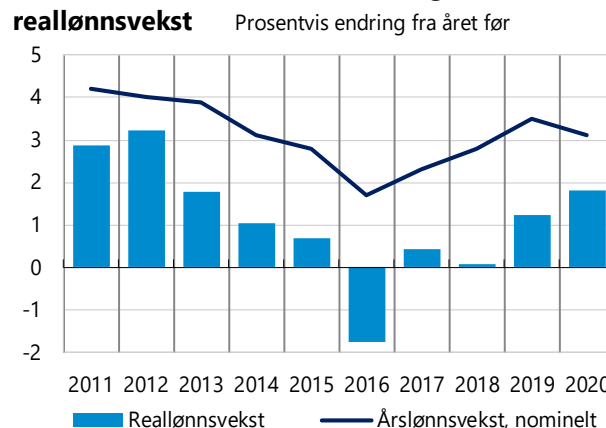
Forbedret kjøpekraft i fjor

Fra 2019 til 2020 økte konsumprisindeksen (KPI) med 1,3 prosent, som er 0,1 prosentpoeng lavere enn lagt til grunn av TBU i august. Koronapandemien og myndighetenes tiltak for å bremse denne har påvirket både datatilgang og beregning av KPI i store deler av 2020. Selv om konsumentenes faktiske forbruksandeler endret seg dramatisk gjennom

året, ble de årlige vektene i KPI for 2020 ikke endret.

For lønnstakere under ett viser foreløpige tall fra nasjonalregnskapet at veksten i gjennomsnittlig årslønn fra 2019 til 2020 var 3,1 prosent. Høy lønnsvekst ved inngangen til 2020 og redusert sysselsetting i 2020 særlig i grupper med lønn under gjennomsnittet, trakk lønnsveksten opp. I nasjonalregnskapet er også permitterte inkludert med tilordnet lønn de tre første månedene av permitteringsperioden. Reallønnen, for en arbeidstaker med en årslønn og en lønnsvekst som gjennomsnittet, økte med 1,8 prosent i 2020, *se figur*. For tiåret 2011-2020 sett under ett har reallønnsveksten vært på 8,7 prosent.

Årslønnsvekst i hele økonomien og reallønnsvekst

Kilde: SSB/TBU feb. 2021/NHO

Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene, TBU, har anslått konsumprisveksten til 2,8 prosent for 2021. Usikkerheten i prisvekstanslaget er knyttet spesielt til utviklingen i kronkursen og energiprisene, men også til hvordan koronapandemien påvirker økonomien og prisutviklingen slik den nå måles.

6 AFP

I planlegging av hovedoppgjøret 2020 stod spørsmålet om revidert AFP-pensjon sentralt, og det var en målsetting for NHO at et fremforhandlet fundament for en revidert AFP kun skulle bringes inn og vedtas i mellomoppgjøret 2021 gjennom enighet forut for mellomoppgjøret. Det lykkes ikke partene å komme til enighet. NHO motsatte seg å åpne for streikerett i forbindelse med mellomoppgjøret.

7 Gjennomføring av lønnsoppgjøret 2021

Årets oppgjør er et mellomoppgjør. Om partene ikke blir enige om noe annet, er det kun eventuell lønnsøkning per 1. april 2021 som er tema i forhandlingene. Eventuelle tillegg for tariffområdene med LO og YS forhandles mellom hovedorganisasjonene.

Modellen for lønnsdannelsen i NHO-området er en kombinasjon av sentrale og lokale tillegg. I åtte av ti bedrifter gjennomføres det forhandlinger om lokale tillegg. På denne måten kan lønnsveksten tilpasses den enkelte bedrifts økonomiske situasjon. Vår modell er av OECD beskrevet som den beste modellen for en nasjonal lønnsdannelse. Ved eventuelle sentrale tillegg bør det derfor skilles mellom de overenskomster som har og de som ikke har lokale forhandlinger.

De økonomiske utsiktene for resten av året, og særlig for de næringene som er mest berørt av pandemien, er nært knyttet til den videre utvikling i antall smittetilfeller og vaksinerings og dermed også av innretningen av smitteverntiltakene. Alt dette er beheftet med betydelig usikkerhet, og vendepunktet vil kunne komme både før og etter. BNP Fastlands-Norge vil kunne være tilbake på førkrisenivå rundt årsskiftet 2021-2022. For å sikre bedrifter og arbeidsplasser må lønnsoppgjøret ivareta industriens konkurransevne. Forskjellene mellom ulike næringers inntjening og lønnsevne er større enn noen gang i nyere tid. Eventuelle sentrale tillegg, som gjerne består av et generelt og et ekstra tillegg til overenskomster som ligger lavt, må i mellomoppgjøret hensynta dette. Over flere år har grensen for «lavlønn» vært knyttet til de overenskomster som ligger under 90 prosent av gjennomsnittet for en industriarbeider. Kompetansenivået har økt sterkt over tid i industrien, og avanserte og automatiserte prosesser har ført til høy produktivitet, jf. Produktivitetskommisjonen. Industrien sikrer sånn sett konkurransekraft gjennom å bli mindre arbeidsintensiv. Dette står i kontrast til mange tjenesteytende næringer som er arbeidsintensive i sin natur, og som i større grad kan basere seg på arbeidskraft med lavere formalkompetanse. Sammenhengen mellom kompetanse og avlønning må bli tydeligere, og et lavere innslagspunkt for eventuelle "lavlønnstillegg"

enn det som har vært praksis de siste årene vil bidra til dette. Årets lønnsoppgjør må problematisere dette forholdet.

Den økonomiske realitet som er lagt til grunn for resultatet i de sentrale forhandlingene skal også gjelde for de forhandlinger som i etterkant skal føres om eventuelle justeringer av minstelønnsatser. Det er viktig at partene tar hensyn til at ekstra justering av minstelønningene normalt treffer de svakeste bedriftene sterkest, og kan sette arbeidsplasser i fare.

NHO understreker viktigheten av frontfagsmodellen, og forutsetter at etterfølgende oppgjør, både i privat og offentlig sektor, tilpasser lønnsutviklingen til den økonomiske rammen som følger av frontfagsoppgjøret.

Lokale forhandlinger

For overenskomster som hjemler rett til lokale forhandlinger, skal slike forhandlinger gjennomføres med grunnlag i de fire kriterier; bedriftens økonomi, produktivitet, konkurransevne og framtidsutsikter. Rammen i frontfagsoppgjøret skal verken være et tak eller gulv, men må ses som en norm de lokale oppgjørene skal ta utgangspunkt i.

De lokale parter har et felles ansvar for at resultatet av de lokale forhandlingene bidrar til å sikre og utvikle bedriftens konkurransevne. Det bør legges vekt på tiltak som kan bidra til at den totale produktiviteten forbedres. De lokale forhandlingene skal ikke påbegynnes før resultatet av forhandlingene om revisjon av den sentrale tariffavtalen bedriften er bundet av er vedtatt.

Ledere og funksjonærer

Lønnsutviklingen for ledere og funksjonærer må, på samme måte som for øvrige grupper, skje med utgangspunkt i de fire kriterier. Innenfor rammen av kriteriene må virksomhetene prioritere slik at de er konkurransedyktige også overfor grupper av medarbeidere hvor etterspørsel eller spesialkompetanse er mer fremtredende enn hos øvrige grupper.

NHO vil imidlertid understreke signaleffekten av at ledere og funksjonærer faktisk får en lønnsutvikling i tråd med bedriftenes øvrige ansatte.